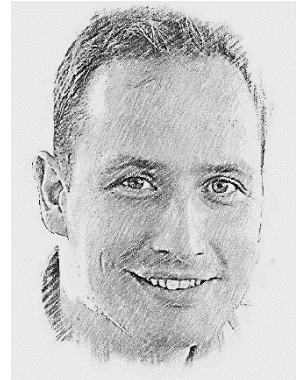

Despre autor:

Sebastian Fitzek (născut în 1981) este lector universitar la Facultatea de Comunicare și Relații Publice (Școala Națională de Studii Politice și Administrative) și cercetător științific III la Institutul de Cercetare a Calității Vieții din cadrul Academiei Române. În decembrie 2010 a obținut titlul de doctor în sociologie la Universitatea de Vest din Timișoara, iar în octombrie 2015 și-a finalizat studiile postdoctorale în cadrul Programului de „Pluri și interdisciplinaritate în programe doctorale și post-doctorale” conform informației disponibilă aici <http://old.iccv.ro/node/475>,

proiect derulat sub egida Academiei Române. Principalele arii de preocupare și cercetare sunt: științele comunicării, științele sociale și științele politice. În ultimii 15 ani, alături de distinsul profesor Nicolae Frigioiu a coordonat mai multe serii de proiecte și cercetări în domeniile: *leadership* politic, imaginea publică și antropologia politică. Din 2014 a devenit membru al Centrului de Cercetare al Facultății de Comunicare și Relații Publice (CCFCRP) în cadrul laboratorului pentru studiul imaginii și al identității. Sebastian Fitzek este autor și coautor de articole și capitole indexate științific la nivel național și internațional, participând până în 2020 la peste 50 de conferințe naționale și internaționale.

PREFAȚĂ

Apariția acestei lucrări are un traiect aparte, în sensul că a fost amânată de mai multe ori. Până acum nimic neobișnuit: planuri editoriale încărcate, birocrăția, insolvențele. Dar, mai puțin comun este faptul că această amânare a survenit ca urmare a respectului religios pentru cuvântul scris, a dorinței de perfecționare, de autodepășire. Erau suficiente o teorie nouă, o carte nouă, un autor nou, dar, de fiecare dată, unul din subcapitolele lucrării intra în șantierului unor noi modificări. După cum atât de plastic se exprimă autorul: „Am învățat din răbdarea melcilor care se târăsc, din tăcerea pietrelor care ne suportă pașii și de la anotimpuri, am observat cum se împletesc ideile, în funcție de capriciile omenești” (p. 21). De aceea, lucrarea prezintă toate caracteristicile „sindromului primei cărți”, unde dorința de a transmite cât mai multe informații, într-un număr limitat de pagini a conferit lucrării acea densitate ideatică în care adeseori planurile se suprapun și reverberează. De exemplu, analiza sacrului în India și China antică, în Japonia medievală, în culturile precolumbiene, însuși titlul lucrării, toate acestea trimit la realități sociale uneori dificil de apropiat. Totuși, autorul reușește să le unească într-un numitor criptat în misterioasa relație categorială: sacrul și puterea politică. Puterea politică este dominantă celorlalte puteri, iar sacrul oferă puterii pârghiile morale de reproducere și de legitimare. În plus, abordarea temelor legate de puterea politică, în științele sociale în general, în științele politice în special, înseamnă acceptarea unei provocări, consacrarea unui principiu axiologic, la fel cum în critica literară abordarea operei lui Eminescu, Shakespeare sau Goethe înseamnă, implicit, o confirmare a valorii.

O bună tradiție academică ne îndeamnă însă la practicarea metodei biografice în scopul de a evidenția conexiuni între lumea

operei și viața autorului și de a explica anumite momente și sensuri ale ei. Beneficiind, ca mulți alții, de democratizarea căilor de acces la învățământul superior, domnul Sebastian Fitzek a absolvit cursurile Facultății de Comunicare și Relații Publice și ale Facultății de Științe Politice din cadrul Școlii Naționale de Studii Politice și Administrative. Între evoluția intelectuală a domnului Sebastian Fitzek și dinamica fără precedent a dezvoltării Facultății de Comunicare și Relații Publice se va institui destul de rapid un fel de iradiere adaptativă, în sensul că introducerea noilor ramuri ale cunoașterii imaginii vor produce în sufletul tânărului cercetător ecouri adânci, deschizând noi orizonturi științifice.

O altă etapă în desăvârșirea pregătirii sale profesionale este Școala Doctorală de la Facultatea de Sociologie și Asistență Socială din București unde renumiți specialiști la nivel național și internațional (ca profesorii Elena Zamfir și Cătălin Zamfir) îl inițiază în metodologia cercetării științifice și în teoriile sociologice.

Arhitectonica lucrării este constituită din două structuri de rezistență: imaginarul colectiv analizat din perspectivă psihosocială și relațiile dintre sacru și puterea politică, abordate din perspectivă hermeneutică și fenomenologică. Valoarea lucrării va fi dată de răspunsul la întrebarea: cine și ce unește cele două structuri? Sacrul sau imaginarul colectiv; reprezentările sociale sau fețele puterii?

Având o solidă cultură teologică, politologică, sociologică și filozofică, autorul analizează, dintr-o perspectivă interdisciplinară, modul de stratificare a imaginarului politic în istorie și perpetuarea imaginilor care îi conferă vitalitate și rezistență. După cum era și firesc, imaginarul colectiv, credințele și reprezentările religioase și-au demonstrat utilitatea în abordarea sacrului și a relațiilor de putere. Caracterul transcendent al relațiilor de putere s-a impus omului primitiv ca un dincolo de orizontul concret și imediat al vieții sale cotidiene. Concepând aceste relații ca pe ceva dat, independent de acțiunea lui asupra naturii și asupra lui însuși, omul arhaic și-a făurit destul de repede un sistem explicativ al acestui fenomen misterios și ambiguu care este puterea. Mai concret, conștient de imaginea sa de ființă slabă și neajutorată, omul și-a proiectat năzuințele sale într-o lume a modelelor, a divinităților care reprezintă tot atâtea forțe capabile să-l îndrume și să-l protejeze.

Originea sacră a puterii provine din întemeierea mitică a lumii și străbate ca un fir roșu mitologiile, fapt atestat de genealogia unor personaje sau instituții politice fundamentale ca și de originea divină a fondatorilor. Din acest orizont transcendent al relațiilor de putere, sacrul s-a transmis în politică sub forma unor adevăruri inacceptabile înțelegerii comune prin medierea instituțiilor politice și prin conducători. Apelul explicit la modelul unei ordini divine este dublat de o referință fondatoare la realități și adevăruri inacceptabile relevate prin medierea unor interpretări autorizate de manifestările puterii. Sacralitatea puterii derivă și din faptul că ea reduce teama față de un viitor pe care societățile sunt incapabile să îl înfrunte singure. Caracterul misterios al originii puterii prezintă aceeași fenomenologie ca și manifestarea sacrului; ceva de care omul nu poate dispune, nici atinge, nici numi, nici să se bucure fără o experiență inițiativă și o pregătire purificatoare. Cele două trăsături prin care se manifestă sacrul: sacrificiul uman și sacrificiul divin se reiterează în societate prin medierea simbolică a puterii și prin autoritatea dreptului de a conduce. Puterea rămâne, deci, așa cum arată și autorul, o referință a sacrului pentru cei care o exercită, neschimbată semantic pentru cei care o acceptă și amenințătoare pentru cei care o refuză.

Partea a doua a lucrării, mult mai aplicativă, abordează raportul dintre sacru și puterea politică prin studierea miturilor și a ritualurilor politice. Mitul dezvăluie prezența sacrului în lume și sugerează corespondența dintre ordinea ascunsă și ordinea reală, reținând din istorie doar acele evenimente și personaje care, datorită exemplarității lor, pot îndeplini rolul de modele sau arhetipuri. În special, miturile de origine au ca temă centrală înfrângerea forțelor haosului și începutul ordinii terestre. În aceste mituri se dă o luptă cosmică între viață și moarte, între lumină și întuneric, bine și rău, o zonă de conflict primordial permanent care se continuă în natură și societate. Prin faptul că propune modele exemplare, miturile de origine orientează comportamentele și răspund unor nevoi profunde a oamenilor, visători, căutători de stele și idealuri. Prin faptul că trăiește și păstrează conștiința lumii superioare a începuturilor, mitul satisface o nevoie umană fundamentală de raportare la un trecut exemplar. Din această cauză, ierarhiile și instituțiile au o autoritate sacră care nu poate fi contestată fără a comite un sacrilegiu.

La rândul lor, riturile sunt complementare miturilor. Autorul urmărește cum riturile religioase se transformă în rituri politice prin procesele de „inversiune” sau „conversiune” și cum relația dintre sacru și putere prelungește relația dintre divinitate și credincioși prin intermediul acestor acte solemne cu puternică încărcătură simbolică. Riturile structurează imaginarul politic într-un ansamblu coerent și îi relevă temeiurile. Prin rituri se reafirmă credința participanților în legitimitatea ordinii politice actuale, solidaritatea grupului în jurul unor valori fundamentale, cultul strămoșilor, sacralitatea locului și a momentului. Riturile au și o funcție pedagogică deoarece ele sunt reguli de conduită care îl învață pe om cum să se comporte în prezența obiectelor sacre.

În psihologia contemporană imaginarul nu mai este definit filozofic ca rezultat al unei reflecții senzoriale sau ca act elementar al reprezentării reproductive, ca fixare și evocare pe viu a unor experiențe în forma imaginilor. Pentru psihologii actuali, imaginarul este produsul capacității de restructurare a experiențelor și a depășirii realității prin imagini noi care nu aparțin memoriei, dar și o reconstrucție a unor experiențe colective dincolo de percepția personală. Autorul cărții se înscrie în aceeași paradigmă, adăugându-se o intuiție psihanalitică. În primul rând, aceste combinații noi sunt mai mult decât suma vechilor imagini, cu alte cuvinte absorb în conținutul lor ideatic și elementele vieții istorice (psihologia evocării, valoarea evenimentelor, structura sensibilității, referințele spațio-temporale etc). În al doilea rând, există o sintaxă imagologică deosebită de sintaxa lingvistică, ambele fiind supuse unor reguli care permit o sintaxă combinatorie. În al treilea rând, reconstrucția realului prin imagini ține de raportul imaginarului cu legile gândirii logice sau de libertatea sa de recompunere neîngrădită de nicio măsurătoare, după cum bine observă autorul.

La capătul acestei succinte caracterizări o întrebare grea își cere răspunsul, probabil în volumul următor: în lipsa sacrului izgonit sistematic din cetate, ce mecanisme compensatorii va recrea societatea pentru a contracara efectele funeste ale puterii scăpate de sub tutela sacrului? Chiar și aici autorul încearcă un răspuns inedit în capitolul dedicat basmului, subiectul merită extins separat într-o altă carte. În ciuda recrudescenței religioase și a revenirii

sacralului în diferite zone ale lumii, laicizarea societăților contemporane și ateismul devorator de sensuri și idealuri, depersonalizează ideea de om și îl transformă într-un *homo consumens*. Nevoia unui nou cadru de devoțiune și de transcendență trebuie să corespundă unei noi viziuni cu privire la puterea politică. Problema condiționării istorice a omului trebuie să încorporeze obiectivitatea umană ca pe unul din momentele sale decisive, la fel cum verbul „a diviniza” încarnează sacralitatea ontologică supra istorică, proiectând, prin transcendența spiritului, încarnarea mesajului în și prin istorie. Numai astfel omul nu se va mai simți ca un fir de nisip pe o plajă, suspendat între niciunde și nicăieri, abandonat de Dumnezeu din afara și din interiorul său. Aneantizarea ideii de om în cele două conflagrații și în regimurile totalitare reclamă recuperarea vocației lui spirituale care înseamnă Triumful Vieții asupra morții, victoria Binelui asupra Răului.

Nicolae Frigioiu

București, iulie 2020

Motto:

SOCRATE: Deci și în cel care nu știe există păreri adevărate chiar cu privire la lucrurile pe care el nu le știe, nu?

MENON: Pare neîndoielnic.

SOCRATE: Deocamdată aceste păreri au început să răsară în el ca prin vis...

(PLATON, Menon, 85 c)

Cuvântul autorului către cititor

Un om are o părere, însă rar se întreabă cum a ajuns la această părere. Să întrebăm un om de știință de unde îi vin ideile? Unii se vor mândri cu activitățile științifice, studiile, cercetările, cunoștințele etc. Există, însă, oameni de știință, care susțin că ideile lor au fost inspirate de ceva, cineva, pe căi mai mult sau mai puțin obișnuite. Să numim aceste idei ca fiind rezultate ale cercetării, iar altele ale inspirației. Nu cunoaștem precis originea inspirației. Inovatorii preiau ceva și adaugă altceva, acea noutate care conferă o schimbare, o redefinire a ceva care există. Pe aceeași hartă regăsim pe marii inventatori sub chipul unor uriași vizibili de la mari depărtări. Inventăm, împrumutăm și adăugăm idei într-o mișcare evolutivă, pe notele unei simfonii neterminate ale unei lumi inspirate de propria sa imaginație.

Am învățat din răbdarea melcilor care se târăsc, din tăcerea pietrelor care ne suportă pașii și de la anotimpuri, am observat cum se împletesc ideile, în funcție de capriciile omenești. Provoacă conștiința, am îndrăznit să traversez un ținut plin de întrebări și mistere, iar pe poteca trasată prin această carte, mi-a rămas o singură mângâiere: că într-o bună zi, altcineva mai priceput va citi cu blândețe și va cerceta acolo unde lumina științei pâlpâie pe un

teren firav. Pe acest teren șubred, părerea lansată pe unele urcușuri nu mai are siguranța pământului arat de plugarul care se hrănește din munca sa. Același om, însă, și-a ridicat privirea scrutând orizonturile, a admirat cerul și s-a privit cu ochii minții. Din înlănțuirea acestor imagini s-a născut religia, arta și știința. Ce aduc aceste lumini și cum ne-au inspirat? *Ecce homo*: o creatură care ară, scrutează, admiră și privește stelele, locul de unde răsar cele mai ciudate păreri.

Ce sunt visele? Puncte albe pe cerul minții. De unde vin imaginile primordiale și ce este imaginarul? Adeseori judecăm prin măsurile standard ale unui grup. Ce este memoria și de ce nu avem acces la toate amintirile? Mulți oameni își amintesc lucruri din viitor sau lucruri pe care nu le-au trăit niciodată, fenomene corespondente unui faimos cuvânt provenit din limba franceză: *déjà vu*. Ce sunt fantasmеle și de ce visele modifică stările sufletești în pace sau conflicte interioare? Întrebările sunt o parte din neliniștile unui cugetător. Pe acest domeniu suntem într-o criză a imaginarului științific, deși avem o imaginație infinită. Instrumentele științifice își așteaptă reabordarea antenelor sensibile pentru a pătrunde corect în cercetarea lumii reprezentărilor psihice. „Cunoașterea este o percepție” (Platon, *Theaetetus* 151d-e) și, cu răbdare, putem observa anumite fenomene complexe. Să admitem, deci, că fiecare lucru are o parte de veridicitate și că sarcina științei este de a realiza o biopsie în sămânța unui fruct nevăzut. Finalitatea actului de cercetare nu exclude fructul și nici nu taie arborele. Percepția lumii sensibile este poarta de acces spre lumea imaginarului, iar acest efort necesită o atenție specială acordată fractalilor dintr-un întreg denumit psihicul uman. Pentru Protagoras (490-420 î.Hr.) „omul este măsura tuturor lucrurilor, și a celor care există precum există, și a celor care nu există, precum nu există” (Platon, *Theaetetus* 152a2-4). Răspundem la aceste întrebări datorită capacității noastre de conștientizare, acceptând faptul că, în cele mai ciudate păreri există acel siaj al unui adevăr nedescoperit.

Mulțumesc anticipat cititorilor mei, în speranța că vor regăsi o simbioză potrivită între așteptări și răspunsuri. Mulțumesc, în mod deosebit, Doamnei Profesor Elena Zamfir, Domnului Profesor Academician Cătălin Zamfir, Domnului Profesor Nicolae Frigioiu și

Domnului Profesor Constantin Schifirneț, mentori științifici, prieteni de nădejde și modele morale pe care i-am avut aproape pe tot parcursul formării mele profesionale. Mulțumesc colegei mele Simona Stănescu pentru *feed-back*-ul valoros primit pe ultimii metri înaintea botezului sfințit de editură și mulțumesc redacției Pro Universitaria pentru lumina tiparului. Mulțumesc Domnului Profesor Sorin Cace pentru discursurile sale inspiratoare dezvoltării gândirii practice și a tenacității, două abilități indispensabile unui tânăr autor. Mulțumesc Doamnei Profesor Decan Alina Bârgăoanu pentru încrederea în maturizarea mea profesională și mulțumesc Domnului Profesor Valeriu Frunzaru pentru răbdarea milenară de a-mi aminti constant să-mi finalizez lucrarea. Mulțumesc Domnului Profesor Nicu Gavriluță pentru încrederea depusă în mine asemenea sării în bucate. Prin domnia sa i-am simțit lângă mine pe clasici și prin cărțile sale am cules curajul de a crede că unele visuri se pot materializa. Mulțumesc colegilor mei Mălina Voicu și Laurențiu Tănase pentru încurajarea tipărită la momentele de cumpănă și pentru *feed-back*-ul primit din partea lor în calitate de cercetători în domeniul sociologiei religiei. Mulțumesc Doamnei Profesor Diana Cismaru pentru discuțiile din toamna anului 2019, un dialog inspirator pentru aprofundarea psihanalitică a imaginarului colectiv. Transmit un cald sentiment de recunoștință atât mamei mele (Ana Fitzek) cât și soției mele (Cătălina Fitzek), îngerii mei păzitori pe orice drum știut și neștiut.

Sebastian Fitzek

București, iunie 2020

O scurtă introducere în lumea imaginarului colectiv

Dimensiunea, rolul și importanța „imaginarului colectiv” sunt relativ cunoscute în societatea academică. Avem impresia și chiar convingerea că noi înșine suntem stăpânii propriei gândiri și acționarii unui comportament liber format. Iluzia libertății oferă, și de această dată, o doză de fanatism naiv, utopic. Suntem, de multe ori, asemenea copilului dornic să alunece în mrejele unei povești atrăgătoare, plonjând în universul fantastic al unei zâne menite să ne deschidă ferestrele altor micro-povești îmbietoare. O, tu, dulce zână a fantasmelor care ne adormi ca pe fiii Lunii în cutiuțele imaginației tale! Cum, însă, nimic nu este veșnic pe întinderile albe ale vieții, orice vis are și un sfârșit din care ne trezim, punându-ne o veche întrebare: ce este și unde este realitatea? Treziți dintr-o stare spre altă stare pare un șir nesfârșit de lumi paralele; problema devine mai interesantă atunci când, conștientizând tranziția continuă a prezentului, realizezi că te afli în mirajul unor cercuri concentrice pentru ca, brusc, să-ți dorești să te avânți spre lumina din urmă. Migrația spre realitatea ultimă devine cea mai mare provocare pe care îndrăzneala omenească o poate cuceri, un fel de alpinism al conștiinței, în luptă cu abisurile slăbiciunii umane. Forțarea pragurilor este un pariu cu moliciunea cărnii care dormitează pe oase, pentru că în oase se află caracterul cu voința de fier, prin care se biruie somnul. Alegerea se află în noi, în fiecare urcuș prin care învingem platitudinea și comoditatea stomacului plin. Urmărind împreună aceste rânduri și pentru a cădea la pace, mi-a venit în minte următorul armistițiu: să acceptăm toți că am avut cândva iluzii sau, cel puțin, odată (pentru cei mai zeloși cititori) iluzii hrănite de visuri induse din exterior. O parte din aceste visuri au fost create de mașinăria „imaginarului colectiv”, iar, în această carte, vom detalia câteva analize și explicații pe acest subiect.

Influența gândirii personale asupra gândirii de grup sau a grupului asupra individului, coruperea imaginației personale, a unor visuri fabricate de spațiul media sau de lumea virtuală a jocurilor, adoptarea unor seturi de comportamente fabricate în laboratoarele caselor de filme, toate acestea formează o orchestră dirijată de o societate în care individul își trăiește iluzia libertății. Ar putea exista versiuni ale personalității noastre, ca oameni formați în societăți diferite? Probabil, dar în această viață, avem șansa unor alegeri libere. O introspecție rapidă ne aduce un răspuns simplu: sunt zile în care arătăm altfel, nu suntem niciodată aceiași. Evoluția noastră este evidentă, însă direcția nu pare clară.

A fi liber cu adevărat presupune un efort ascetic și nu un drept obținut printr-un contract. Conștientizarea apare ca urmare a unui efort intelectual optim, al renunțării la plăceri, iar cunoașterea cere răbdare, un proces triplu de asceză spirituală. Iar, dacă un filozof ne-ar întreba unde sunt și cum măsurăm granițele dintre somn și realitate, gândindu-se la numere și distanțe, îi arătăm cerul și îl rugăm să ne spună unde se sfârșește pământul și unde începe cerul. Distanțele nu contează și nici numerele nu pot limita curajul celor îndrăgostiți de stele. Abundența cifrelor este tentantă pentru știință, mai ales pentru cei obsedați de a măsura orice, însă universul uman și universul din exterior au făcut altceva: o sărbătoare a recordurilor fără cifre și un spațiu care transcende finitul rațiunii omenești.

În această carte, subiectul imaginarului colectiv este analizat dintr-o perspectivă psihosocială, accentul venind pe raportul dintre sacru și puterea politică. Există conexiuni între cei doi vectori în sprijinirea unei teorii a imaginarului? Răspunsul la această întrebare a trezit o avalanșă de idei și analize înghesuite în limita următoarelor pagini. Cuplul dintre cei doi termeni s-a întemeiat pe interferențele istorice și simbolice dintre politică și sacru, ca vectori participanți la formarea imaginarului colectiv. Caracterul colectiv decurge din prezența unor stiluri de comportamente, limbaj, seturi de valori și interacțiuni, prin care indivizii își revendică și își conservă identitatea de grup: „Stilurile de comportament sunt considerate limbajul interacțiunii sociale, ele definind intriga și semantica interacțiunii între grupuri. Aceste stiluri sunt acțiuni ale

fiecărui grup (majoritar sau minoritar), necesare pentru a-și păstra sau nu propria sa identitate, pentru a valoriza sau nu alte identități sau, pur și simplu, pentru a influența sau a fi influențat de alte grupuri” (Pérez, Dasi, 1996: 63-64). Orice individ, care aderă la un grup secundar, asimilează diverse comportamente și obiceiuri specifice acestui grup, dar și convingeri, ca structuri de gândire, care îl aliniază la credințele celorlalți membri. În cadrul acestui proces, individul este mai precis asimilat, anulându-se o mare parte din contribuția personalității sale autentice. Adaptarea, în acest caz, înseamnă asimilare, un efect al inegalității între puterea de grup și puterea personală. Cu toate acestea, omul este produsul social al mediului său de referință, care formează cel mai profund substrat al personalității sale. Cu cât grupul este mai depărtat de referințele sale originare, cu atât aderarea sa devine mai superficială. Originea reclamă o interacțiune cu factorii endogeni și exogeni ai mediului înconjurător, începând de la grupul primar, și apoi, la grupurile secundare, în care se dezvoltă ca individ. Conceptul de persoană se încadrează într-o viziune mai largă prin triplă simbioză: percepția eului ca individ, percepția apartenenței la un grup primar și percepția apartenenței la un grup extins. Ascensiunea de la simplu la complex prin cele trei niveluri de percepție presupune și o inversiune de la complex la simplu, prin care individul își modifică și își adaptează personalitatea la personalitatea de grup.

Comunitatea este depozitarul unui imens bagaj semiologic de imagini, valori, percepții și credințe colective care formează memoria sa istorică și socială. Memoria joacă un rol-cheie în conturarea sentimentului de apartenență, proces care devine posibil prin exercitarea ritualurilor de grup. Rememorarea unor evenimente-cheie sau a unor eroi, personalități istorice, întemeietori sau a unor zile comemorative fortifică unitatea grupului, accentuând nevoia de continuitate. Cunoașterea personalității unui grup echivalează cu biografia personalității unui individ. Raportul de influență și control este însă inegal, în favoarea grupului. Între memoria unui membru și memoria colectivă apar interferențe interesante care determină o coeziune mai mult sau mai puțin puternică. Cu cât această memorie circulatorie, de la grup la individ, diminuează ca intensitate și importanță, cu atât există pericolul ca grupul respectiv să dispară.

În cazul în care ne îndoim de acest fenomen, ne putem gândi la raportul între limba vorbită, individ și comunitate. O limbă devenită moartă este consecința deciziei impuse sau voite a mai multor generații de a se exprima într-o altă limbă.

Ca urmare a analizei acestor relații și fenomene, se poate afirma că imaginile locale (memoria geografică), limbajul, comportamentele, obiceiurile, credințele, prejudecățile, stereotipurile, valorile locale și datele istorice compun spațiul imaginarului colectiv. Aceste particularități sunt percepute prin identificarea reprezentărilor, ca microelemente ale universului psihic. Reprezentările colective formează suportul gândirii simbolice. În 1898, Émile Durkheim a introdus conceptul de reprezentare colectivă, punând bazele psihologiei sociale, în scopul de a fi acceptată ca știință autonomă. Pentru Émile Durkheim raportul între impulsurile nervoase și reprezentările psihice individuale constituie un argument asociativ cu relația de control și influență exercitată de societate asupra indivizilor (Durkheim, 2002: 17). În orice stat, controlul se manifestă prin autoritate, acestea fiind în limbajul simbolic reprezentări colective ale puterii. Dimensiunea politică și socială a reprezentărilor abundă în imagini mentalele unui individ, fără diferențieri precise. „Putem presupune că aceste imagini sunt categorii de „senzații mentale”, impresii pe care obiectele sau persoanele le lasă pe creierul nostru. În același timp, ele mențin actuale urmele trecutului, ocupă anumite spații în memoria noastră pentru a le proteja de dezordinea schimbării și fortifică senzația de continuitate a mediului înconjurător, ca și a experimentelor individuale și colective” (Moscovici, 1997: 36). Prezența lor formează spațiul imaginarului colectiv, în care memoria istorică și ideologia converg sub forma unui imaginar politic. În acest punct, ideologia devine un sistem de valori politice și nu de *status-quo*.

În literatura de specialitate, subiectul imaginarului colectiv necesită o nouă atenție în ceea ce privește formularea temelor care fac obiectul analizei constructelor sociale. Noțiunile: „sacrul” și „puterea politică” participă la formarea unui cuplu categorial distinct, fiecare cuvânt identificându-se analitic cu termenii: „putere” și „sacralitatea puterii”. Modelul propus aici este complementar altor modele consacrate, cum ar fi: *sacrul* și *profanul*, model, pe care Mircea Eliade l-a propus pentru interpretarea fenomenului religios.